

Comicul involuntar al „mesianismului teatral“

Așteptat ca un posibil eveniment teatral, **Regele Lear** de la „Bulandra“ dezamăgește până la consternare. Și asta nu pentru că n-ar fi avut cine să-l joace pe bătrânul rigă, Victor Rebengiuc dispunând virtualmente de toate datele necesare unei creații de referință. Ea s-ar fi produs, probabil, firesc în cadrul unei concepții regizoral-scenografice coerente, marele actor fiind îndrituit să joace acest rol, ce ar fi putut încununa o strălucită carieră artistică. Din păcate n-a fost să fie așa, și asta datorită tot lui Victor Rebengiuc, însă în calitatea sa de director al Teatrului „Bulandra“. Nimeni altcineva nu avea căderea să accepte schimbarea regizorului Tompa Gábor (cel care-l „văzuse“ cu mai multă vreme în urmă în acest rol, propunându-i proiectul realizării spectacolului) cu regizorul Dragoș Galgoțiu (ce-i drept, mult mai „disponibil“ decât primul, dar de la care era normal să ne așteptăm la tot felul de năstrușnicii). N-am găsit un eufemism mai blând, așa că voi rămâne la „năstrușnicii“, cu precizarea că acestea abundă în spectacol, fiind imposibil de enumerat într-o cronică. Paradoxal, ele nu sunt cătuși de pușin întâmplătoare, ci decurg aparent logic din seducătoarele teoretizări ale lui Dragoș Galgoțiu, unele prezente și în elegantul caiet-program al spectacolului, din care cităm: „...spectacolul de teatru ar trebui să părăsească uneori labirintul seducător al iluziei efemere, regăsindu-și puterea, rostul comunitar și *sensul mistic al actului povestirii*“ (s.n.). Iată și un fragment dintr-un interviu din 1997, reprodus în același superb caiet-program, realizat de G.M.P. Advertising: „Cred într-o nevoie de *mesianism teatral*, în puterea modelului moral și în valoarea meditației pe care teatrul, ca realitate experimentală, o poate sugera. Cred în spectacolul de teatru ca *Artă Adamică*, al cărei înțeles s-a uitat, s-a dizolvat, și de care avem nevoie acum“ (s.n.). Scenograful Vittorio Hollier nu se lasă

nici el mai prejos la teoretizări, folosind însă un limbaj eliptic, care ne convinge, ce-i drept, că „e scris adânc“: „Spațiu sacru – celebrarea Centrului. (...) Interior – exterior. Loc *înalt*. Punctul, coincidentia oppositorum, anularea și transcenderea contrariilor (...) Alfa și Omega. Conștientizarea centrului. Centrul omniprezent“. Nu e doar o înșiruire aiuritoare de termeni, ci una „programatic“ aiuritoare: „...Evadare din estet-

ică: încotro? Comunicare. Expresie. Stratificări. Arhetipuri în veșmânt. Veșmânt mitic. Veșmânt arhetipal. Ceremonial. Ritual. Hieratism. Uniformă“. Etc. Ș.a.m.d. Ș. a.m.d. Etc. Cu o asemenea solidă armătură teoretică, nu e de mirare că din reprezentajie nu se mai înțelege nimic, cu excepția faptului că, într-adevăr, regizoral și scenografic, spectacolul „e scris adânc“. Atât de adânc încât, fără ajutorul prețiosului caiet-program, n-ai

foto: Costin Nae

Scenă din spectacol

REGELE LEAR de William Shakespeare. Traducerea: Mihnea Gheorghiu • TEATRUL „BULANDRA” & FUNDAȚIA PENTRU TEATRU ȘI FILM TOFAN • Data reprezentației: 8 mai 1999 • Regia și ilustrația muzicală: Dragoș Galgoțiu • Scenografia: Vittorio Holtier • Coregrafia: Vava Ștefănescu • Distribuția: Victor Rebengiuc (Lear), Constantin Ghenescu (Regele Franței), Valentin Popescu (Ducele de Burgundia), Șerban Celea (Cornwall), Claudiu Stănescu (Albany), Mihai Constantin (Kent), Dan Aștilean (Gloucester), Șerban Pavlu (Edgar), Vlad Zamfirescu (Edmund), Andrei Aradits (Curan), Cornel Scripcaru (Oswald), Marian Rălea (Bufonul), Andreea Bibiri (Goneril), Diana Dumbravă (Regan), Oana Tudor (Cordelia); în alte roluri: Gabriel Spahiu, Mihai Baranga, Octavian Jighirgiu, Dan Chiriac, Dan Popa.

hălțile regatului și bărbajii ca la hala de pește. Nu numai Goneril (Andreea Bibiri) și Regan (Diana Dumbravă) sunt “concepute” astfel, ci și Cordelia (Oana Tudor), evoluția celei din urmă fiind chiar mai dezamăgitoare decât a consorelor ei. Să ne mai mire în aceste condiții, când totul e

Gloucester), ultimul având toate șansele să-și ia revanșa chiar în rolul Regelui Lear, desigur peste vreo 20–30 de ani. Cu condiția să fi învățat ceva din cele întâmplate, să nu-și dorească să fie director de teatru, iar dacă totuși va fi, să fie în stare să facă diferența dintre Tompa Gábor și Dragoș Galgoțiu, presupunând că sămânța categorială a unuia ca și a celuilalt nu e sortită să piară cu una, cu două.

În Edmund, fiul nelegitim al lui Gloucester, Vlad Zamfirescu dă deja semne de manierism, grija pentru protejarea propriului său talent – real – de poncifuli interpretative ieftine meritând să-l preocupe în mai mare măsură. În celălalt fiu, Edgar, tânărul Șerban Pavlu joacă apăsător, dar cam alături de cestiune. Mult mai apăsător decât juca în urmă cu vreo 40 de ani Mihai Berchet acest rol, pe vremea când Gheorghe Stănescu, aproape orb, putea fi încă urmărit în impunătorul său Lear, la Național. Nimic de reproșat în mod special lui Șerban Celea (Ducele de Cornwall) sau lui Claudiu Stănescu (Ducele de Albany), nu ei fiind vinovați de senzația de disconfort pe care o lasă în rolurile interpretate.

Revenind la Victor Rebengiuc, trebuie spus că, în ciuda aparențelor pe care vrea să le acrediteze, nici el nu se simte prea confortabil în uniformă de colonel, de pildă, sau în hainele “nemțești” pe care le poartă la un moment dat, pentru a fi argumentată astfel, ostentativ, “modernitatea” viziunii regizoral-scenografice. Nu ne îndoim că și-a dorit un altfel de Lear, desigur modern, cel puțin la fel de modern pe cât era, în urmă cu vreo 20 și ceva de ani, Lear-ul colegului său, George Constantin, în regia lui Radu Penciulescu, tot la Teatrul Național. Din păcate, Lear-ul lui Victor Rebengiuc e mai hărțuit de concepția regizorală decât de fetele sale. Drept care multe scene sunt jucate cu o tehnică perfectă, dar fără emoție, în vreme ce altele, voit zglopii, par totuși expediate cu un soi de jenă irepresibilă. Arar, ochii actorului vorbesc mult mai mult decât straietele sale, amintindu-ne că tragedia lui Lear este în primul rând a unui om, nu a unui rege. Poate a unui om care a avut încredere în alți doi, ca și copiii săi, cărora le-a dat pe mână întreaga sa avere, dezavuându-l pe cel de al treilea, care era departe. Ce a ieșit din tărâșenia asta se știe și s-a văzut.

Victor Parhon

putea să-ți explici nici bătăile de toacă în Britania, nici de ce trece Lear de la haina aproape preotească (la sacerdotului) la pantalonii scurți din **Vânzătorul de păsări** (citește: lipsa de grijă!), pentru ca mai apoi să ajungă la pijama, ca orice nebun de la Bălăceanca! Ei bine, e vorba de “rupturi de stil”, necesare pentru “Evadare din estetică: încotro?”. No să aflăm, căci spectacolul chiar asta și-a propus să facă, *programatic*: să *evadeze din estetică* fără să știe *incotro*, mult mai

făcut să fie nu doar *șocant* sau *altfel*, ci chiar *fără nici o noimă*, originala “deghizare” a Contelui de Kent (Mihai Constantin) cu o pătură în cap? Sunt multe lucruri involuntar comice în acest spectacol al “mesianismului teatral” al “Artei Adamice”, dar ele nu te fac totuși să râzi, ci să-ți compătimești pe cei câțiva excelenți actori ai Teatrului “Bulandra”, în frunte cu Victor Rebengiuc, pentru această mare șansă ratată, cu sprijinul conceptual al lui Dragoș Galgoțiu. Nu și-or fi dat seama

foto: Liviu Marghidan

Victor Rebengiuc

importantă fiind dorința cuplului regizoral-scenografic de a adăsta asupra semnificațiilor pătratului, centrului, meridianelor energetice etc. Că, de pildă, interpretele celor trei fiice ale lui Lear sunt una mai proastă decât alta contează prea puțin câtă vreme ele pot introduce “rupturi de stil”, în costume voit criante, din material plastic și în culori jipătoare, consonând totuși cu vocile găjăite și intonațiile stradale, personajele astfel “create” disputându-și

chiar toți în ce-au intrat, dar cu siguranță unii au realizat măcar din ce trebuie să iasă, încercând să se salveze pe cont propriu, cu reușite parțiale, sugestive pentru ceea ce-ar fi putut să facă într-o altă regie. Fie ea și mai puțin “profundă” teoretic, dar mai aproape de “labirintul seducător al iluziei efemere”. E cazul lui Mihai Constantin (Contele de Kent), Cornel Scripcaru (Oswald), Marian Rălea (Bufonul) și Dan Aștilean (Contele de